

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

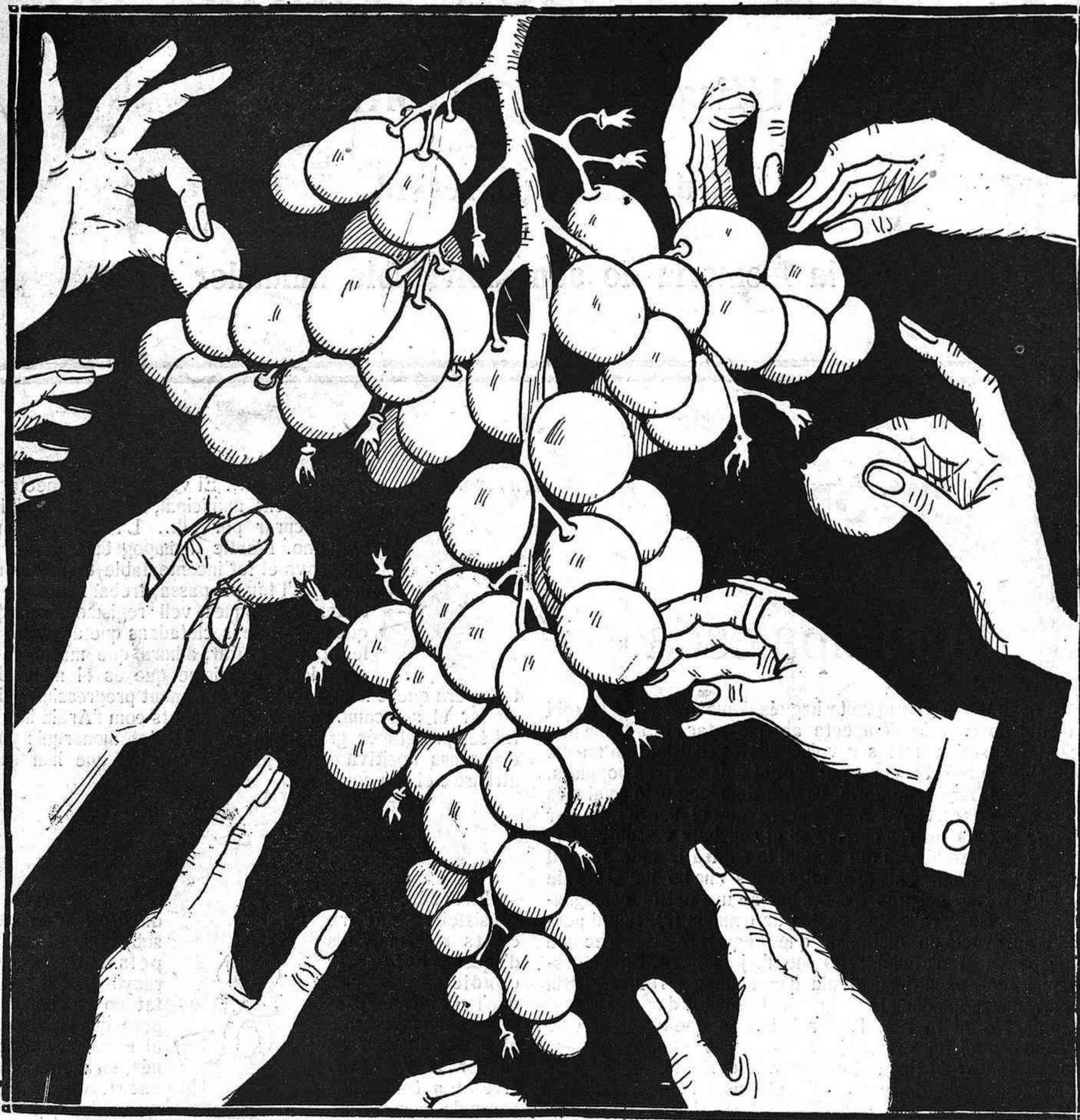
BARCELONA, 23 DE SETEMBRE DE 1910

Núm. 1656 ANY XXXII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims Atrassats: 20

DE LA VINYA MUNICIPAL

*Dols ha de ser el raim,
quan tantes mans se disposen
a desgranar-ne un gotim!...*

22 DE SETEMBRE DE 1910

XV ANIVERSARI DE LA MORT

DE

Ignocent López Bernagosi**L'Esquella de la Torratxa****dedica aquet record****a la memoria de son inolvidable fundador****Municipalesca**

Si quan la darrera revolta hagués demostrat el vell Ardid la meitat no més de l'empenta ab que ataca la nòmina municipal, les seves gestes revolucionaries tindrien, en un dia no llunyà, un lloc d'honor en el capitol dels martres populars. L'Ardid no dorm. El vell demagog està avui més despert que mai, encara que al veure'l passar pels nostres carrers ab el cap baix y esquivant la vista hi hagi qui suposi lo contrari. Que l'Ardid vetlla... pels seus interessos ens ho diu el fet de que, després d'arrambar ab una petita consignació pera'ls seus gastos de tramvia (?), tingui pendent d'aprovació un dictamen que li equipara el carrec que desempenya al d'oficial segon de l'Ajuntament. En la sessió passada—penúltima, el dia que aquestes ratlles surtin al carrer—va quedar el nomenament damunt de la taula. No hi fa res. Lo probable es que a hores d'ara el fet estiga ja consumat, y que l'ascens de l'Ardid tinga el caracter de definitiu. La circumstancia de que en ple Consistori hagués declarat un regidor que hi ha 183 criatures malaltes a conseqüència de les males con-

dicions en que a la Casa de Lactancia la llet se suministra no vol dir res ni significa res... El vell Ardid, inspector de l'establiment municipal, no perxò ha deixat de procurar per ell... L'Ardid no dorm, creieuho. L'antic demagog està despert... Ho prova el fet incontestable de que, a mesura que'l temps passa, treballi l'home pera enderrocar aquet vell regisme monarquic que priva que'ls ciutadans que de debò valen puguin surar, ahora que manté un escandalós favoritisme que es el major destorb pera que'ls homes d'ideals verament progressius deixin de fer el seu camí... Els temperaments com l'Ardid han estat sempre el més greu perill pera l'Estat monarquic y una esperansa positiva pera'ls partits d'oposició que han sabut atreure's el seu concurs...

En l'amic Monegal subsisteixen encara certs ressabis, fills d'aquelles especials condicions seves que'l portaren a presentarse un dia com el filosof amable de l'anyorada *Joventut*. Avesat a tractar les coses de la vida baix un punt de vista pu-

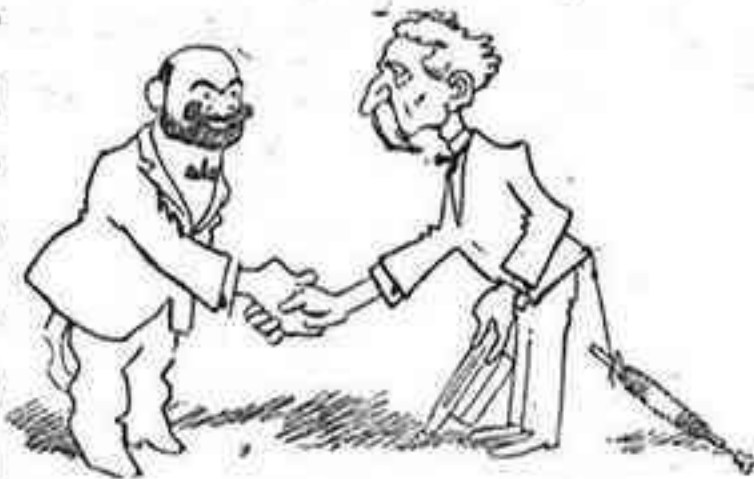

rament abstracte, a discorrer d'un modo subjectiu, el seu pas pels intrincats viarans de Cà la Ciutat no ha sigut prou pera que'l pensador, el moralista, abandonés, en aquet seu nou estat, els principis metafisics que nodriren la seva mentali-

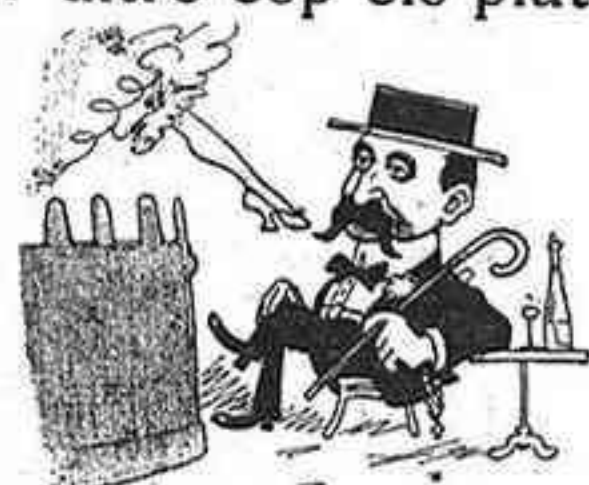
tat, ab manifest perjudici de la visió justa de la realitat, norma de tot perfecte regidor. ¡A qualsevol que no siga en *Trini* se li ocorreix demanar que's cridi a comptes a la companyia dels tramvies! ¿Que no tenen *pase*, els filòsops? En Monegal, que va doldre's d'una desgracia ocorreguda a conseqüència de no voler parar un tramvia, ignora, per lo vist, que la nostra premsa va donar

compte del succés en dugues línies, y que'l *Diluvio* va portar el rigorisme fins a l'extrem de renyar al mort, talment com si estessim encara en ple *sistema egipci*. En Serrallara, exemple vivent d'aquesta causticitat qual valor desconeix en Monegal, va riure constantment per sota'l nas mentres el regidor de l'esquerra anà descapdellant el seu discurs. En Serrallara va respondre a la profunda lucubració del senyor Monegal, que sí... y que *bueno*... Després d'haver parlat l'arcalde va repaparse el simpatic regidor en el seu escó. En la cara del senyor Monegal s'hi reflexava la tranquil·litat que proporciona la satisfacció del dever complert... En Monegal, demanant al Consistori que obligui an en Foronda a respectar les disposicions que regulen la vida del reste dels barcelonins, ens fa l'efecte d'en Tiberi Avila predicant contra les curses de toros... ¡Aquets filòsops sempre sembla que *vinguin de l'hort!*...

La qüestió *Lamothe-San José* ha fet que'ls nostres regidors se tiressin un altre cop els plats pel cap. Empenyats els lerroxistes en consumir la seva etzegallada, han volgut de totes maneres que's nomeni un nou tribunal que'ls dongui la raó. Els radicals no són gent que repari en barrabassada més o menys quan es qüestió de sortirse ab la seva. Les minories—únicament al tractarse de l'assumpte de la *banda's* nota que'ls barcelonins tenim a Cà la Ciutat regidors de minoria—van enfadarse ab els del davant, cridant, accionant y menassantse, tot com en els dies de les grans solemnitats. Les batussés entre'ls partidaris d'en Lamothe y els del mestre madrileny portaren als nostres incomparables regidors a treure lo més florit del repertori. En Janssens parlà novament de música. An en Lluch, per haver après, en les seves escapades nocturnes allò de

C'est le printemps qui comence...

lo de

*Frou frou
par le jupon la femme...*

y

bon soir madame la lune...

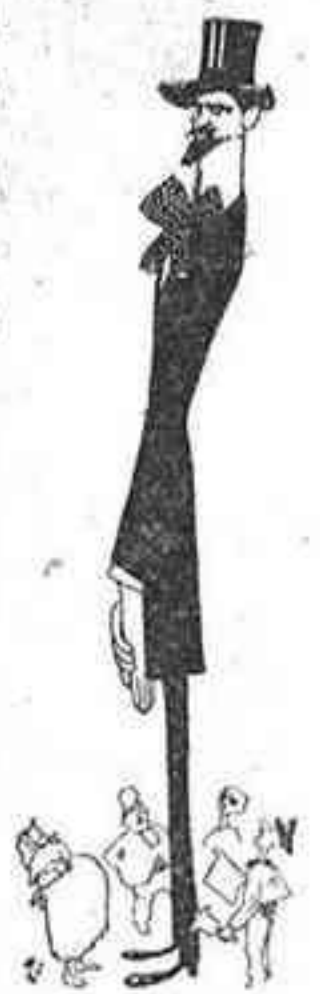
ademés de

Je suis masseuse...

y altres del extens repertori, an en Lluch, diem, l'han nomenat president d'aquet nou jurat de *forsa*. En Lluch parlà

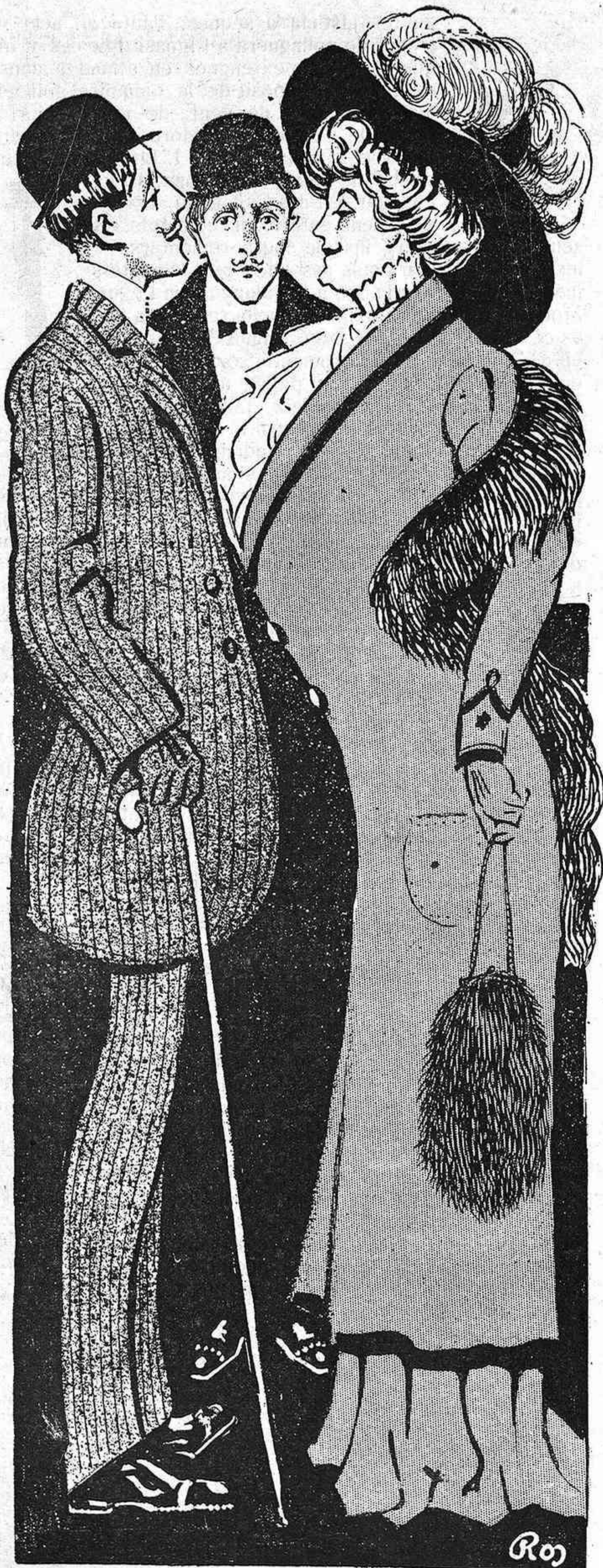
de fer justicia a seques. Tanta audacia va treure de pollaguera a l'Ignasi Iglesias y feu que en Lluhi s'extengués en atinades consideracions a proposit de la dinàmica aplicada als instruments de vent, de normes jurídiques, de l'estàtica regidoresca, les irradiacions y la vida futura. L'Ignasi va treure també la caixa dels trons, y va engegar a l'assemblea un discurs verament enternidor, com tots els seus. El dramaturg insigne logrà remontarse a les alsaries fins ara sols assolides pels comptats mestres de l'oratoria que a Catalunya hem tingut. Modest com de costum, ab aquella senzillesa que es *el seu més preuat joell*, digué l'Iglesias que ell no es politic, sinó un romantic com una casa, y que ja sab que fa un trist paper al Consistori. Mare de Deu!... Tant mateix, també l'Iglesias ne fa un gra massa, de les coses!... Nosaltres, y com nosaltres bon nombre d'admiradors seus, tots els que ab la seva modestia s'ha captat, hem pogut, en aquesta nova etapa seva municipal, veure'l lluir els vuit reflexes d'un solemniat barret de copa. Y... vaja, que per esser de Sant Andreu... En Mir, que va estar a punt de trencar la seva bona armonia ab en Lluhi, va enfadarse seriament ab l'Ignasi Iglesias. En Mir, que pera esser home practic no distingeix de romanticismes ni s'entén d'incompatibilitats, no va arribar a veure el costat sentimental de les paraules de l'Iglesias. En Mir es un prosaic, que, fòra de passejar ab la *charrette*, no coneix altre font de ventura que la que suposa la lectura dels *suellos* que escriu en Costa d'*El Diluvi*. D'aquí que, equivocant els termes, y de la mateixa manera que diu *posterioridad* per *posteridad*, confongués, la batuta ab una vara de freixa, la Solidaritat Catalana ab els signes del pentagrama, y una pila de disbarats més. Les equivocacions d'en Mir, que en aquet sentit deixa fet una insignificancia an en Pich, de la Diputació, van apurar de tal modo la paciencia d'en Lluhi, indiscutible autoritat didàctica, que en nom dels seus companys d'esquerra va amensar a la majoria ab un *boycott* de difícils conseqüències. L'impressió de terror produïda en les files lerroxistes per les apocalíptiques paraules d'en Lluhi va traduirse clarament a l'hora de la votació. El dictamen proposant el nomenament del nou tribunal artistic, que al comensament de la seva poètica oració havia comparat l'Iglesias ab la constitució d'un *Concell de guerra*, va esser aprovat per la massa lerroxista sense mancarhi ni un sol vot. Y a l'esser a l'endemà de la sessió, en Gambús, com sempre bondadós y indulgent ab les autoritats del partit, encara que molts cops la professó li vagi per dintre, ornava una vegada més els discursos dels regidors nacionalistes ab les acotacions d'*aplaudiments*, *sensació*, *molt be*, y altres no menys significatives y consoladores.

Y tots contents...
Què dimoni voleu fer, no comptant ab majoria?

Boy

FENT BROMA

—Ja va veure dilluns, quanta aigua...
—Sí, aigua molta, però jo no'n vaig
beure gens.

L'AIGUAT

El dilluns al vespre una gran mànega d'aigua, ab e seu brillant y sorollós acompanyament de llamps y trons, convertí alguns carrers de Barcelona, per unes quantes hores, en carrers de Venecia. Botigues y cases inundades, interrupció de tramvies, perjudicis materials, perills y accidents...

Nosaltres no tenim pas la pretensió de que siguin suprimides les tempestats. Tampoc hem d'afirmar que de les tempestats ne tenen la culpa el govern de Madrid y l'ajuntament de Barcelona. Però sí ens cal dir que la major part de les desastroses conseqüències que'ls aiguats tenen a Barcelona són degudes a la deixadesa y poc zel dels nostres ajuntaments.

Hi ha dos districtes de la ciutat que són sempre els més castigats en casos d'aquesta naturalesa: el segon y el quint. Cada vegada que cau un xàfec més que regular, succeeix lo mateix. Els carrers s'omplen d'aigua, l'aigua entra per les cases fins a alsades considerables, ocasionant grossos perjudicis y fortes angúnies als veïns, més la menassa de que el dia menos pensat se produeixi una catàstrofe.

¿No es hora, senyors regidors, de fer les obres necessaries en els districtes esmentats? ¿Es que'ls veïns dels carrers que cada tres per quatre s'inonden no mereixen que les seves vides y els seus interessos siguin defensats contra'ls perills de l'aigua pel nostre magnific Ajuntament?

Gastanhi molts menos diners que'ls que's l lensaren en les passades festes se podrien fer les necessaries obres en els carrers més castigats. Ab tot, creiem que res se farà... y fins a l'inondació vinenta.

El terrible "huésped"

Estava assentat a les escales del moll, donant l'esquena a les Dressanes.

A pesar de l'obscuritat de la nit, desseguida'l vareig conèixer.

—Vos sou el Còlera, ¿veritat?

—Sí—va dirme ell, alsantse poc-a-poc y estirant nerviosament les cames.—¿Còm m'has conegut?

—Per la premsa. Quasi tots els periodics ilustrats us han publicat el retrato y han fet, més o menos irrespectuosament, la descripció de la vostra figura.—

El Còlera va fer un gesto de despit.

—¡Maleits siguin els diaris y la rotativa que'ls aguanta!... Ells tenen la culpa de tot.

—¿De tot què?

—De tot lo que a mi'm passa avui a Espanya. ¿Creus tu que, si no hagués estat la premsa, el meu fracàs hauria sigut aquí tan gros?

—¡Ah!... ¿Es dir que ja us doneu per fracassat?

—Completament. Y això no ho ha ocasionat ningú més que'ls diaris. ¡Es clar!... Varen comensar a posarme en caricatura, a burlarse de mi, a dir que si venia an aquesta terra me'n penediria, y ¿què havia de succeir?... Que la gent ha acabat per pèndresse'm a broma, y al parlar de la meva possible arribada, ho ha fet com si's tractés del Carnestoltes o d'un fèndmeno destinat a exhibirse al Paralelo.

—A Rússia, a Turquia, a Italia, ¿no us ha anat així?

—¡Ca!... Allò donava gust. Encara no se'ls anunciava la pròxima aparició del Còlera, tal panic s'apoderava de la gent, que quinze dies abans de ser jo allí ja hi havia infelissos que'm tenien.

—Y, naturalment, al presentàrvoshi vos...

—Ha sigut arribar y moldre. Aquet vull, aquet no vull; aquí m'hi ajec, allà m'hi assento, pot dirse que la feina s'ha fet ella tota sola. ¡Oh bella Italia, oh pintoresca Turquia, oh incomparable Rússia!...—

Al dir això els ulls del Còlera brillaven, amarats de tendresa.

—En cambi, aquí,—va continuar el *huésped*—ben lluny de tenirme por, sembla que encara volen ferme'n. Ningú's preocupa de les conseqüències que la meva visita pot portar. O's parla de mi ab una indiferència que m'avergonyeix y'm mortifica, o's nega rodonament la meva virtut destructora. Això quan no s'arriba a discutir la meva existencia, com si jo fos una estrella llunyana o un animal fabulós. Sigues franc: ¿no indigna, això? ¿No n'hi ha pera deixarho corre tot y anar-se'n a treballar en altres ambients y en millors climes?

—Potser sí, però ¿per què sou aquí, doncs? ¿A què diable's dèu la vostra visita a Barcelona?

Comprenent l'importancia de la confidencia que anava a ferme, el Còlera va baixar la veu.

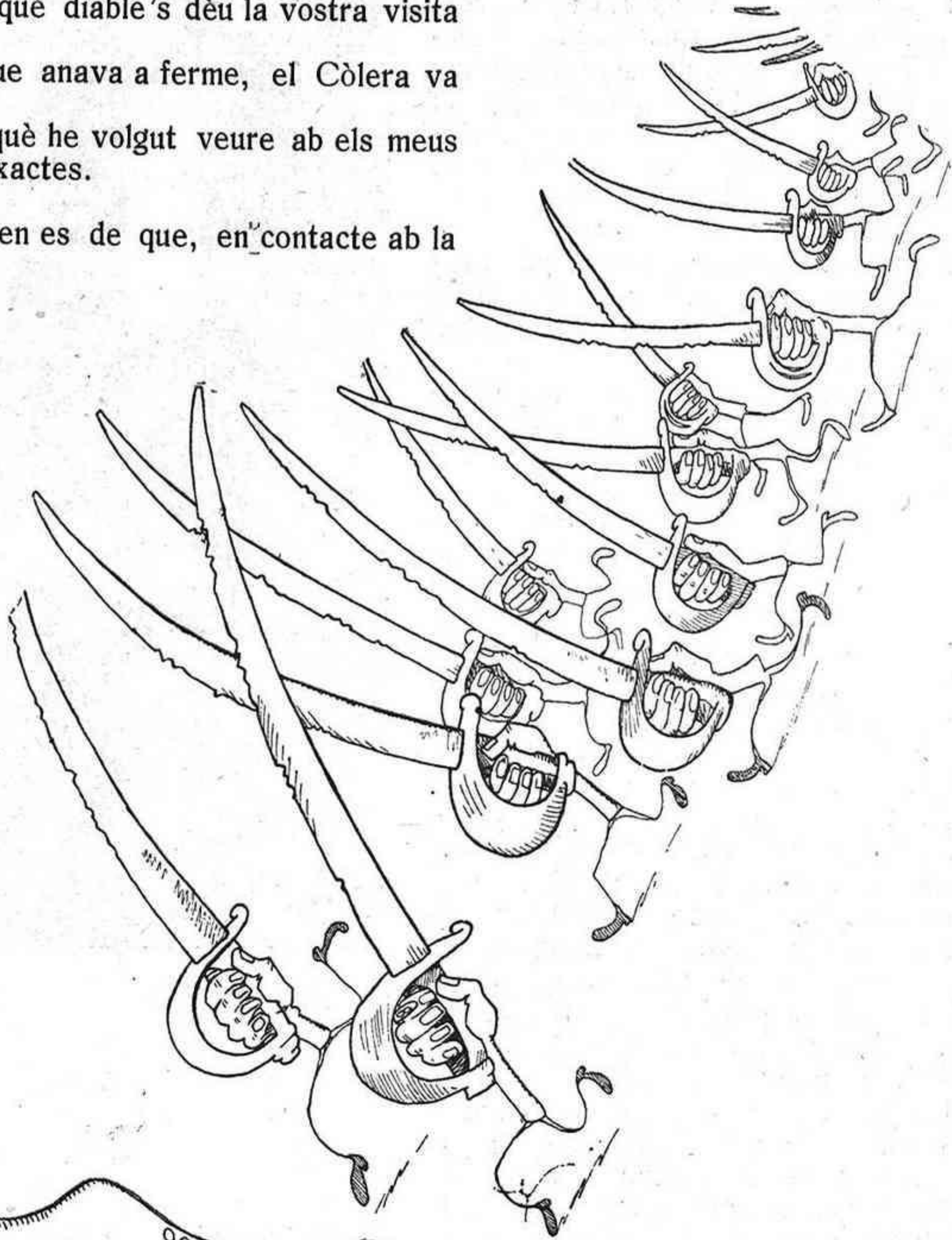
—Vaig a dirte la veritat. He vingut aquí perquè he volgut veure ab els meus propis ulls si'ls informes que m'havien donat eren exactes.

—¿Y què?...

—¡Ai!... Exactíssims!... Si d'alguna cosa pequen es de que, en contacte ab la realitat, encara resulten palids. Passejantme per Barcelona m'he convensut de que aquí no hi tinc ni una gota de credit. He passat pel carrer del Olm y m'he fet creus de tanta bruticia. He entrat en un mingitori y sort que m'he tapat el nas. He donat un tom per Santa Catarina y he tingut de fugirne a corre-cuita.

—Però, ben mirat, això a vos encara havia d'alegrarvos...

—Al contrari, home, al contrari!... Això m'ha donat la mida exacta del poc cas que en aquesta terra's fa de la mort. Quan, ab tot y tenirme a mi quasi a les portes,—m'he dit—se prenen les coses ab tan pasmosa negligencia, la meva actua-

CAMES AJUDEUME

ció seria aquí completament esteril. Dintre d'aquest inexplicable ambient de *frescura* y tant-se-me'n-dona, el pobre *bacillus vírgula* se'm moriria d'extranyesa.

—De manera...

—Que'm declaro vensut y'm retiro pel foro.

En un rellotge veí varen tocar hores.

Eren les dotze.

L'eco de la darrera batallada vibrava encara en l'espai, quan la veu d'un centinella de les Dresanes ressonà al lluny.

—¿Quién vive?...

Y el Còlera, com si la pregunta anés per ell, murmurà, ab un to de defalliment que quasi va enternirme:

—¿Aquí?... ¡Tothom, tothom!...

—Si no yego á tocá pita á tiempo, me desorejan... Cómo nó?

MATIAS BONAFÉ

El lerroxisme està salvat

El noi Zengotita no es cap pilota de *foot-ball*. El noi Zengotita es un tonto de solemnitat.

La tonteria d'en Zengotita ve exacerbada per un deliri de grandeses que encara no li coneixiem. Nosaltres comparavem la seva noblesa a la dels personatges del *Castell dels Tres Dragons*, y ara resulta que té interès en apareixer als ulls de la gent com si fos un *hidalgo* de veres.

Bon profit, noi.

Al cap-d'avall sempre li serà més facil an en Zengotita forjarse un passat vanitós que escriure dugues ratlles seguides sense dir vint disbarats.

Que'l noi Zengotita es un tonto, ho prova aixís mateix el fet de que prenguéssim com a veritables, y escrits espressament pera ell, un parell de compliments corrents en totes les cartes y de pura cortesia, y un judici inspirat en la benevolensa ab que deuen mirarse sempre els esforços fills d'una bona voluntat.

Pera contestar un solt nostre, escrigué el noi Zengotita l'article més llarg de tots els que fins ara li han fet *la mercè de publicarli*. Vaya un modo d'abusar! Com se coneix que en aquet *nou* diari no es encara conegut...

El noi Zengotita es la *pesadilla* dels correctors. El del *Progreso*, ab tot y el seu bon desitg en ferlo quedar be, no ha pogut despullar la *llauna* d'en Zengotita de l'interminable serie de cursileries y catalanades que distingeix la seva enrevesada prosa. Pobre *papelera* del *Progreso*, aixís que hagin passat uns dies!

Ab aquet noi fora'l quiento de mai acabar. Resulta que la mateixa fantasia que li fa pendre com a llegendari el casco de *Manaya* ab que encapsala les targetes, li fa dir que *todos chillan* pel fet de que ara escrigui al *Progreso*.

Doncs no, admirable ignorant, que de la teva estada a París no vas treure'n res més que l'exacte significat de la paraula *entolage*. La teva entrada al lerroxisme ha servit no més pera que recordessim de nou el fet de que 'ls teus actuals correligionaris van apallissarte un dia, per ridicul y estrambotic. Fora d'això, incomparable titella, el teu nou cambi de camisa quedà, al nostre entendre, condensat ab tota justesa al dirte, com ho férem, que *ja era hora de que comensessis a estar en caracter*.

Res més.

Y ara, ves, guarda a la llibreta dels teus records, al lloc mateix aont vas tenir la candidesa de desar una carta impresa y que va esserte enviada al propi temps que a moltes dotzenes de persones, a la majoria de les quals no coneixem si no es pera servirles, aquet retall de L'ESQUELLA que tantes vegades t'ha carbassejat, y en el que se 't diu BURRO, aixís, ab totes les lletres.

PER MAL COR!...

—¿Es dir, hermosa, que no vol escoltarme?
—No, perquè ara he sentit que a un pobre que li demanava caritat li ha respost que no duia cap quarto a sobre.

Nua de brassos, roja de galtes, els ulls brillants, febril trasteges y jo t'ajudo; ma gola, encesa, beure'm demana... Y ab goig, sorpresa, tes mans molsudes el beure'm posen entre les mans.

Com un fil d'or, dolcissim brolla del cristallí porró; y eixint, sobtada, dels teus llavis carícia folla, en els meus centuplica del vi la dolsò.

Y era goig, y era amor lo que engolia el meu cos ab plascenta extremitut; cos y sang de mon deu, pagana eucaristia!...

Vi com aquell, per primer cop bevia... Vi com aquell, cap d'altre n'he begut!

MIQUEL ANGEL

DEL BORN AL PLATA

□ □ IMPRESSIONS DE VIATGE □ □

Setembre

Del vi que varem beure la vetlla de la nostra despedida sento encara'l regust...

Y aquet regust, vui creure que en mi perdurará tota la vida.

XXII

Teatre Nacional

Com pot compendre'l lector, no tot home es partidari de les novetats mundials de que havem parlat en l'anterior capitol. Aquí a l'Argentina també hi han argentins, y entre'ls argentins

n'hi ha que són artistes, y els artistes d'aquí, com els d'arreu, per amor al país, que es el seu, han comprès que l'art no té patria, però que ha de tenir bressol, y han treballat pera fundar el seu teatre.

Tres contres han tingut, y encara tenen, pera portar a terme la seva dèria: L'indiferència del public per tota cosa que comensa; la *fundació* d'actors que no tenien, y el perill de l'imitació de les escoles forasteres que duïen la tradició y el prestigi de les coses velles y madures; sense comptar les enveges, la competència, la crítica, la guerra a tot lo ideal en un medi positivista, la sàtira, y fins la compassió, enemics que, com que són generals a tota mena de nacions, no'n direm res perquè no són típics.

L'indiferència l'han vensuda un xic. Ja en tres teatres nacionals se fan obres més o menos criolles, y ja van a provincies y

als barris obrers, però no tenen les classes altes, que, si no són perjudicades de sentir les coses de l'art, les paguen com si les sentissin, y el teatre, com tot lo altre, no pot viure sols d'ilusions; d'actors ne comensen a tenir d'estudiosos y de notables, y a més dels Podestà y en Parravichini, en Ducasse y en Bataglia, n'hi ha tot un planter que ja fa ombra, y altres que esperen y s'aclimaten, alguns d'ells que havien sigut clowns, y de clowns han passat a comics, y de comics van passant a tragics; y respecte a l'imitació, un dels punts més perillosos en aquesta terra de llibertat, aont la propietat, fins ara, ha estat un robo (quan la propietat ha sigut literaria), perquè era de tots y de ningú, ha anat netejantse'l camí, y de la brossa de tantes obres que han estat canviades de domicili, esborrantleshi fins el nom de fonts y deixantles bordes de cobro, ja n'han sortit obres molt belles, ab nom, ab llinatge y ab prestigi, que fan honor an aquesta terra.

Sense entrar a fer un judici critic del conjunt d'obres d'aquet teatre, ja que sols n'havem vist unes quantes y n'havem llegit unes quantes més, les podriem dividir en tres agrupaments ben marcats: les de port, les de ciutat y les de camp; les de costa, les d'interior y les de pampa; les que tenen gust de salabor, les que tenen flaire de capital y les que duen vent de la plana.

Les de port formen un gènere que es ben caracterisat. Es el sànet y es el drama dels immigrants, de la gent que arriba portant cansons de mar endins, y costums de per tot arreu, y anyoraments de totes les patries. Aquets sànets, que passen al port, o a les barraques, o a les cases de fusta que encara senten el quitrà, el gust de galeta y el rovell de l'ànchora; que encara, els homes que hi prenen part, no han perdut la parla del poble y comensen a confegir les beceroles argentines; que encara duen als peus polsina dels seus terrossos, y resen en el dialecte, y renequen com renegaven. Els italians parlen criollo, però aixís que's posen a cantar, el seu idioma els ve als llavis y les llàgrimes als ulls; els russos parlen mitg en espanyol, mitg en francès, mitg en lo que poden, però aquets nihilistes desterrats de la seva Russia abominada, encara no senten anomenarla se'ls enrogeixen els ulls blaus, y allarguen els brassos vers orient; els catalans diuen *cómo no*, y *qué esperanza*, y *vaya no más*, però els radicals més de l'esquerra, y els de la *semana sangrienta*, encara no veuen Montserrat pintat a la popa d'un barco ja's tirarien al mar pera anarlos a abraçar més depressa, y aixís com en els grans vaixells, a més del penó nacional, quan els volen engarlandar hi posen totes les banderes, cada un parla la seva llengua barrejada ab tots els colors, y en fan un art especial que no s'assembla a l'art d'enloc més; un art que comensa rient, que segueix bevent, que continúa cantant y que acaba sempre en tragedia.

D'aquestes obres ne són autors en Pacheco Novión y altres que no coneixem, y'n són intèrpretes, distingits per un talent d'observació, y fins de caracterisació, que se sembla molt al dels nostres actors, en Vitone, en Zurlo, en Mangiante, l'Antonio Podestà, en Caseau, en Daglio y, sobre tot, en Parravichini, artista que no pot compararse ni ab ningú ni ab res, perquè es sols ell: mitg clown, mitg jutjar, mitg comic serio, observador y desencaixat, esvalotat y distingit, que en comptes de seguir la comedia *se'n fa carrec* y l'improvisa, omplint l'escena ab sa presencia y deixant enterbolits els actors, les obres y fins el public.

De les de ciutat, o alta comedia, es més difícil de parlarne, coneixentles poc com les coneixem. En Florenci Sánchez, en Lafferrerhe y en Peyró ne són els mestres y propagadors, y són drames localisats dels que poden passar a tot arreu, però ab tot l'aire d'aquet poble, satirisant amargament la lluita de l'esperit ab el medi. El que mor sense voluntat, gastada pel frec de l'ambient; el vell que, cercant la veritat, es arruïnat per les preocupacions y cau vensut pel convencionalisme; els drets de l'home

L'ANUNCIACIÓ

—Prepara't, Pere, que volem ferte un gran homenatge.

—No, nois, per l'amor de Deu!... que ara es massa fresc el de don Toribio!...

fort contra'l poble, han sigut els motius que en Florenci Sánchez ha tractat ab gran talent, sucant la ploma en l'amargor que destilen les grans capitals; les lluites de les classes passives, covant la miseria mate, la miseria dels mitjos senyors, d'aquesta classe sense color, més trista, per més incolora, que les classes baixes o que les classes altes, han eixit del cor d'en Laferrerhe, ab l'esplet de la rialla que destila gotes de fel; y la vida de l'immigrant que's fa ric, que's fa poderós, sense saberse sa procedencia, han donat colors an en Peyró pera escriure planes viscudes, tenint per intèrpretes la Gámez, artista de sensibilitat, que du llàgrimes a la rialla y somriures a les llàgrimes; la Rico, gran característica; en Ducasse, galan, sempre galan, ab posats de decadent que no decau; en Bataglia, l'Arasanz, l'Alippi, l'Escascela y molts més, que treballen ab fe y entusiasme pera donar al seu Buenos Aires un mirall aont retratarse.

Y venen després els rurals. En Sánchez Gardel, autor de gran forsa; en Peña, en Méndez Caldeira, duentnos la vida del camp, d'aquelles montanyes de Córdoba, de l'immensa planura de la Pampa; ab estancias arrupides en una mar de verdor sense fites; ab el rancho voltat de cavalls, de solitud y de cançons tristes; ab els joncars y aiguamolls, ab la mort sota els fangals y la solitud per paisatge; ab els gauchos, els rastrejadors, els pamperos, els glosadors; ab els grans capdills del foch y la mort: el terrible Quiroga, en Juan Moreira, en Rosas y l'Aldán; ab les lluites de religió entre'ls fanatics del desert y l'impiedad de la metròpoli; ab tants altres motius que fan del teatre rural el més tipic, el més argentí, el que, temps a venir, quan la chacra hagi invadit aquestes terres, l'historiador consultarà pera escoltar la veu d'aquet poble.

Es clar que tots aquets autors, com tot teatre que tot just neix y que necessita plomes que treballin, no fan un genre sol: els fan tots; però els hem volgut classificar pera aclarir un xic lo que'ns proposem. Els fan tots y els fan ab fe. Ells sols, ab sa voluntat, anant contra la corrent, que aquí ho empeny tot vers el peso, tinguts en poc per la gent pràctica, mirats com pobres bohemis pels que saben de comptes y de fer números, fan molt més per la seva patria que'ls que l'omplen de banderes, que'l sol destenyeix molt depressa quan les treuen massa al carrer en lloc de guardarles al cor.

Un poble sense art es ben poca cosa. Per això saludem, en aquet capitol, an aquet aplec de lluitadors que, a copia de planys y de rialles, estan construint l'Argentina.

SANTIAGO RUSIÑOL

(Seguirà.)

DIES IRÆ

Aquet llamp que ha anat a caure a la redacció del «Brusi» ha fet rumiar bastant al glosador. Que es que ja no hi ha direcció, ni administració, ni teneduria en això de les furies dels elements contra l'home?... No tenia a mà cap més redacció, el deu de les altures, per enviarhi el llamp, símbol y concreció de les grans ives ultra-terrenes y síntesi de totes les terribles justícies divines?... O es que «ya no hay justicia» ni de teulades en amunt?

Contra quines ignorades calamitats perverses anava dirigit el terrorista fulminant? Contra les cròniques de

l'Amengual? Contra les revistes d'en Suárez Bravo? Contra els articles d'en Masriera? Contra les crítiques d'en Brugada? Contra els solts d'en Dalmases?... No n'hi ha per tant, ens sembla. El castic no correspondria al pecat.

O es que, potser, anava contra els drames de don Teodor?... Això ja seria més posat a la raó, pero tampoc es de creure.

Ningú es capas d'endevinarho. Lo unic cert y sapigut es que ni «El Criterio», d'en Balmes, els ha servit de para-llamps, aquesta vegada.

Si molt convé, en el moment d'anar a fer el llampec que'ls engegà, el pobre «Avi» s'estava arreglant el «davant», pera sortir tot cofoi al carrer l'endemà al dematí. Potser en aquell instant, mentres l'atmosfera s'atapaia d'energies elèctriques, el pobre «Avi» exclamava:

—Això farà tro.

Y caigué'l flagell damunt de la soberbia, y esclatà el re-que-trec-que-trec-que-trec!! formidable a les orelles mateixes dels sords de conveniencia.

Per fortuna l'exhalació no causà desgracies ni en les persones ni en les paperines; però no es aquest el «quid». Les víctimes y els perjudicis, ab ser lo demés, són lo de menos. Lo essencial es el fet, y més que'l fet en sí, l'ironia, la mala baba que porta; perquè ab gaires llamps com aquet, el diari conservador y catolic per excelencia acabarà de perdre la mica de credit que encara li concedeixen els morigerats elements del Comitè.

Un llamp al «Diario de Barcelona»!... Els discrets llegidors podran capirne tota la transcendencia, tant si's tracta d'un castic com d'una casualitat.

Si aquet desballestament dura, no sé pas aont anirem a parar.

Perquè... mirin que això de que fins els llamps estiguin deixats de la mà de Deu!...

XARAU

El problema del renec

Jo crec, senyors meus, que es lamentable la superficialitat ab que acostuma a tractarse el problema del renec o del mal mot. Al meu entendre aquet problema es essencialment psicologic. No es pas, com preté l'inutil Lliga del Bon Mot, una qüestió de religiositat y de moral.

Perquè's renega? Quin es el valor d'expressió del renec? Heusaquí dues preguntes que cal contestar abans d'entrar en els remeis que s'han d'aplicar a la malura del llenguatge. Meditem una mica, pensem en les circumstancies que acompanyen a l'emissió del renec, estudiem el paper que'l mal mot té en la nostra parla, y veurem que'l renegar es una necessitat psíquica y que'l renec es un element viu del llenguatge, comprès entre les intergeccions.

Com més s'estudii la cosa més se veurà que'l renec, en ses diverses formes, ve a omplir un buit en l'expressió dels estats d'anim y dels sentiments humans. En certs moments de sorpresa, d'indignació, de rabia o d'entusiasme el renec es indispensable com a medi d'expressió. Suprimiu el renec, y la frase quedarà descolorida, esmortuida, inexpressiva. El mal molt, en certs casos, es un crit de l'ànima. Serveix pera esbravar: es una mena de vàlvula de seguretat.

Per això, perquè'l renec es degut a una necessitat psíquica y perquè representa en el llenguatge el paper d'una intergecció de fortissim valor expressiu, el trobareu, en més o en menos, en tots els pobles y en totes les èpoques. L'educació pot reduir l'empleu del mal mot; però es incapas de ferlo desaparèixer.

LA MODA Y ELS SAQUETS DE MÀ

—¿Vol que li porti, senyora?

Ni les més terribles penes han pogut tancar mai la boca dels renegaires. Es fama que 'ls catalans som malparlats. Sembla que això ens ve de rassa. Doncs be: a Catalunya, durant l'edat mitja, els renegaires eren objecte de castics horrorosos. Pera mostra copiaré textualment un paragraf del volum I de la *Rúbrica* de Bruniquer, escrita en el segle XVII. El paragraf l'extrec del Capítol XXIII, que porta l'epigrafi següent: *Inquisidors, contencions ab ells, y coses de la fe Catholica*. Escoltin be:

«A 15 de Desembre 1390, fou sentenciat (a Barcelona) un mal hom blasfemo, si be no fou a mort com mereixia, per que havia dites deshonestes, y letges paraules de nre. Señor Deu Jesu Christ, y de la sua beneyta Mare, y fouli ficat un fus pel mitg de la lengua, y fou scobat per la Ciutat ab un Ventre de Bou ple de bunya, y ab cordes de canem donantli ab los ventres per la Cara, e Cap, e puy fou posat al Castell prop lo cantó del Carbó.»

¿Per ventura aqueixes brutalitats mitgevals han extirpat el mal mot de la terra catalana?

Y es que 'ls que combaten la blasfemia y el mal mot cometen un error greu. Ells volen la *supressió*, pura y simple, de les intergeccions blasfemes o brutes. Y lo que cal procurar es la *substitució* del mal mot per intergeccions netes, per *bons mots*, però d'una forsa expressiva equivalent.

La transformació dels renecs s'ha intentat, es cert. Y aixís tenim els *mals mots* transformats en *bony y con; punyessa, tnyetay punyefla; me caso y macatru; caram y carai*. Però aquets mots transformats, ademés de ser cursis, estan mancats de la forsa expressiva que tenen els corresponents *mals mots* autèntics. Es absolutament precís, com ja hem dit, que les intergeccions que hagin de substituir als renecs tinguin el mateix valor d'expressió que aquets, pera poder respondre de la mateixa manera a la necessitat psíquica que hem esmentat.

Heusaquí, senyors, degudament plantejat, el problema del renecc.

WIFRED

PAPERAM

LA HISTORIA DE JACOB XALABIN.—Interessant narració del segle XV, bella mostra de la literatura de relació històrica d'aquella època, que acaba d'editar ab gran cura l'entusiasta bibliofil R. Miquel Planas. Va seguida d'una altra novela no menos curiosa: LA FILLA DE L'EMPERADOR CONTASTÍ. De la puresa del seu estil pot respondre'n la virginitat dels textos que són autèntics y originals, publicats a la vista dels manuscrits y les edicions primitives. Forma part de la colecció *Histories d'altres temps*, que tant honor fa a la moderna llibreria catalana.

CARICATURAS ALCOYANAS.—Un tomo de retrats comics en color, originals del intencionat caricaturista Romà Bonet (*Bon*). Consta el volum d'unes seixanta figures (gent d'Alcoi), y encara que a la majoria de les personalitats retratades no les coneixem, per l'expressió genial de cada una s'endevina que un dels mèrits de les composicions es la perfecta semblansa. En la trassa y en el colorit ha guanyat molt l'artista senyor Bon... y encara promet molt més de lo que no dona. Algunes de les caricatures van acompanyades de siluetes literaries degudes als escriptors Ferreres, Abad, Puig y Mascarell.

RIZAL, per W. E. Retana.—Extracte de la conferencia que, sobre la vida y escrits del martir Josep Rizal, va donar el mateix autor l'any 907 al Centre Nacionalista Republicà. El senyor Retana, que havia sigut un bon amic del poeta y un gran coneixedor de la causa filipina, era l'unic escriptor que ab dret indiscutible podia parlar-nos de tan interessant materia; y just es confessar que ho ha fet admirablement. El tomet, que tot bon nacionalista conservarà com estimat breviari, forma part de la *Biblioteca Popular de L'Avenç*.

LA VIDA AL CAMP, *Poema bucolic popular en vint cants y una endressa*, per Ramon Masifern.—Acaba de sortir una bona edició d'aquesta magnífica obra poètica que tots coneixem y que tan alt posà el nom del poeta empordanès. Ara *La vida al camp* va acompanyada de l'hermosa música del mestre Burgès y de les versions castellana y alemanya, degudes als senyors Garriga y Sánchez, la primera, y al eminent catalanofil Joan Fastenrath, la segona.

ALTRES PUBLICACIONS:

La Ley social en la Argentina.—Follet de protesta contra la llei de residència que s'apressuren a establir les repúbliques americanes. El firma un tal M. Vila y està escrit ab valentia.

El rostre ideal.—Nota escènica original d'en Xavier Viura. L'aconsellem als aficionats, perquè fa riure molt. En la coberta s'hi llegeix que fou estrenada al Romea AB ÈXIT. Quan l'autor mateix ho diu, be s'ha de creure.

REFRESCANT

—Què hi voldran pendre?
—La senyoreta diu que vol un doble de cervesa Pilsen. A mi, porti'm una gaseosa... també Pilsen.

LA BODA DE LA XIRGU

Escena culminant

LA NUVIA:—Sí, pare...

EL PADRÍ:—(Renoí, aquesta xicota sempre se sab el paper!...)

Cuba en Europa.—Ha sortit, fa pocs dies, el número 11 d'aquesta important revista, que publica un vistós sumari.

Revista Vegeteriana.—Tenim damunt de la taula el número 18, corresponent al mes d'Agost.

SEPT SCIENCIES

PRINCIPAL.—L'empresa està molt enfeïnada ab els preparatius de l'inauguració, que, com deiem no fa gaire, tindrà lloc de dissabte en vuit y promet ser un aconeteixement.

Els ensaigs de les obres velles y noves que anunciavem en el número passat adelanten que es un gust.

Igualment avensen els treballs de restauració de la fatxada, en la qual hi destacarà un gran lletrero luminic de molt efecte.

Y cap més nova interessant, per ara. Es a dir, sí, una: L'espiritual artista Srta. Margarida Xirgu, tal dia com avui contraurà matrimoni ab el conegut industrial D. Josep Arnall. Inutil dir que desitgem a la simpàtica parella una lluna de mel d'aquelles que no s'acaben mai.

ROMEA.—Tal com s'havia anunciat, demà s'obriran les portes de la *casa pairal* del Teatre Català. La funció va dedicada a la bona memoria d'en Lleó Fontova y per aquet motiu el saló de descans lluirà un bust de l'immortal actor, y lluirà també la banda municipal galanament cedida pel nostre Ajuntament. Les obres que's representaran, no sé si també ho varem dir, són: *Senyora y majora*, d'en Pitarra, y *La cadenera*, del nostre estimat amic Josep Ponsa, comedia en un acte, primera estrena de la temporada.

Van endavant els ensaigs d'una obra en tres actes: *Burgesa*, original dels germans J. y V. Corominas.

TÍVOLI.—La primera de *Los envidiosos* va portar molta concurrencia al popular teatre del carrer de Casp. L'obra fou ben rebuda, doncs lletra y música són acceptables. El public va riure uns quants xistos, va emocionarse en les escenes serioses del segon quadro y va aplaudir sense reserves al acabar. L'interpretació, bona.

NOVEDADES.—S'ha traslladat aquí la companyia del teatre *Granvia*. No creiem que hagi fet mal pensament. La sarsuela d'en Viérgol, *El poeta de la vida*, continúa donant entrades.

Pera aquesta setmana s'anuncia *El país de las hadas*, nova en aquesta casa, y sabem també que han comensat els ensaigs de *La princesa de los Balkanes*.

NUEVO.—Divendres passat s'estrenà un altre *vaudeville* dels grossos. Té per nom *Monte-Carlo* y es d'en Paul Gavault, un dels autors que més exits porten conquistats en el gènere. Comparat ab altres que ja coneixem resulta aquest un tant confós y diluït, però cal reconeixer que es graciosissim y que conté trucs teatrals admirables. El segon acte, que, com de costum en aquestes obres, es el millor de tots, produeix en el public tal esclat de rialles que, en certs moments, es impossible ferse carrec del dialóg.

La companyia del *Nuevo* va representar *Monte-Carlo* ab gran luxe d'indumentaria y ab la gracia de costum, però confessem que en l'interpretació s'hi notava una inseguretat lamentable.

L'amic Bergés diu que molt aviat podran donarse noves de gran sensació respecte a l'orientació artística d'aquet teatre...

ESPAÑOL.—S'ha inaugurat ab exit la temporada de tardor ab una companyia de comedia castellana. L'obra de debut fou *La corte de Napoleón*, en la qual s'hi feren aplaudir tots els artistes.

L'empresa anuncia estrenes importants d'en Benavente, d'en Galdós, d'en Dicenta y dels millors autors castellans.

APOLO.—L'aplaudit actor Parreño, al frente d'una discreta companyia de drama, ha comensat a actuar en aquest escenari

GENT OCUPADA

—Y doncs, com anem, don Llorens?
—Psè!... Miri... jo... ja ho veu... sempre treballant!...

ab l'estrena d'un drama en sis actes, *Misterio*, del qual pot dir-se que es un de tants, ben escrit y interessant a ratos.

Aquet teatre prepara també estrenes sensacionals.

MUSICALS.—En la pròxima temporada d'hivern ens visitarà al famós violinista francès Jacques Thibaud, qui, junt ab nostre gran pianista Enric Granados, ens donaran diferents audicions d'obres d'en Bach, Beethoven, Cesar Franck, y la cèlebre sonata del malaguanyat Lekeu, tan oblidada pels concertistes.

Ademés hem d'afegir que en Granados, a comensaments de l'any nou, celebrarà un concert de piano, en el que donarà a conèixer les seves *Goyescas (Los majos enamorados)*, evocació de l'ànima senyorial-chispera, que pels qui l'hem sentida ens mereix el judici d'obra definitiva. En l'esmentat concert també podran saborejar nostres filarmonics, *Azulejos*, preludi que deixà a mitg escriure el gran Albéniz y que ha sigut acabat ab justesa y carinyo per en Granados.

L. L. L.

ESQUELLOTS

Ja tornem a tenir aquí al senyor Roig y Bergadà.

Sobre la seva llarga passejada, pera realisar la qual demanà primer permís per un mes y, acabat aquet, permís per un altre, s'havien fet una pila de calendaris.

Va dir-se que l'arcalde estava quelcom d'*hocicos* ab el senyor Canalejas.

Va dir-se que la causa del seu disgust era la disparitat de criteri entre'ls dos Joseps en la apreciació d'alguns punts de la política local.

Fins va arribar a dir-se que cabia en lo possible que'l senyor Roig no tornés a ferse carrec de la vara.

Però heusaquí que de sobte, sense que quasi ningú'n tingués esment, l'home's presenta a Barcelona, y desde casa seva, per telèfono, participa al senyor Serrallera que tingui la bondat de prepararse pera entregarli els trastos, que ell ja es aquí.

**

¿A què's deù tan repentina com inesperada aparició?

Pera no enredarnos, repetirem allò que deia aquell:

—Potser se sàpiga aviat, potser se tardi a saberse, potser no se sabrà mai.

De totes maneres, com que *lo cortés no quita á lo valiente*, enviem el nostre més sincer pesam al senyor Serrallera.

¡Sic transit gloria mundi!

O sigui, traduit lliurement al català: S'ha acabat el broquil.

Encara que'l fort de L'ESQUELLA no siguin les coses de la política, tenim especial gust en anotar en les nostres planes la visita ab que'l socialista Pau Iglesias ha distingit als barcelonins.

En Pau Iglesias, que tantes batalles ha lliurat pel sanejament de l'administració municipal madrilenya, el regidor honrat, ha estat uns dies entre nosaltres, assistint a diversos actes de caracter public y privat.

Mereix consignarse entre'ls primers la conferencia donada al saló de la societat de forners *La Espiga* y el mitin al teatre Modern, de Gracia. Entre 'ls darrers, l'esmorzar ab que'l seu

amic Matons va obsequiarlo, junt ab alguns amics, tals com els coneguts socialistes Arrufat, Roig, Masoni, Reoyo y Armengol, entre alguns altres.

En Pau Iglesias ha deixat Barcelona, que de bona gana voldria poderlo comptar entre'l nombre dels seus regidors.

Veig que l'Ajuntament de Madrid ha demanat al nostre una nota dels preus a que's vénen actualment, a Barcelona, el pa y la carn.

Segons quin sia el regidor encarregat de contestar la comunicació, ja es de suposar quina serà la resposta:

«Acabo de preguntar a la meva senyora pels preus del pa y de la carn...»

»El pa, donat.

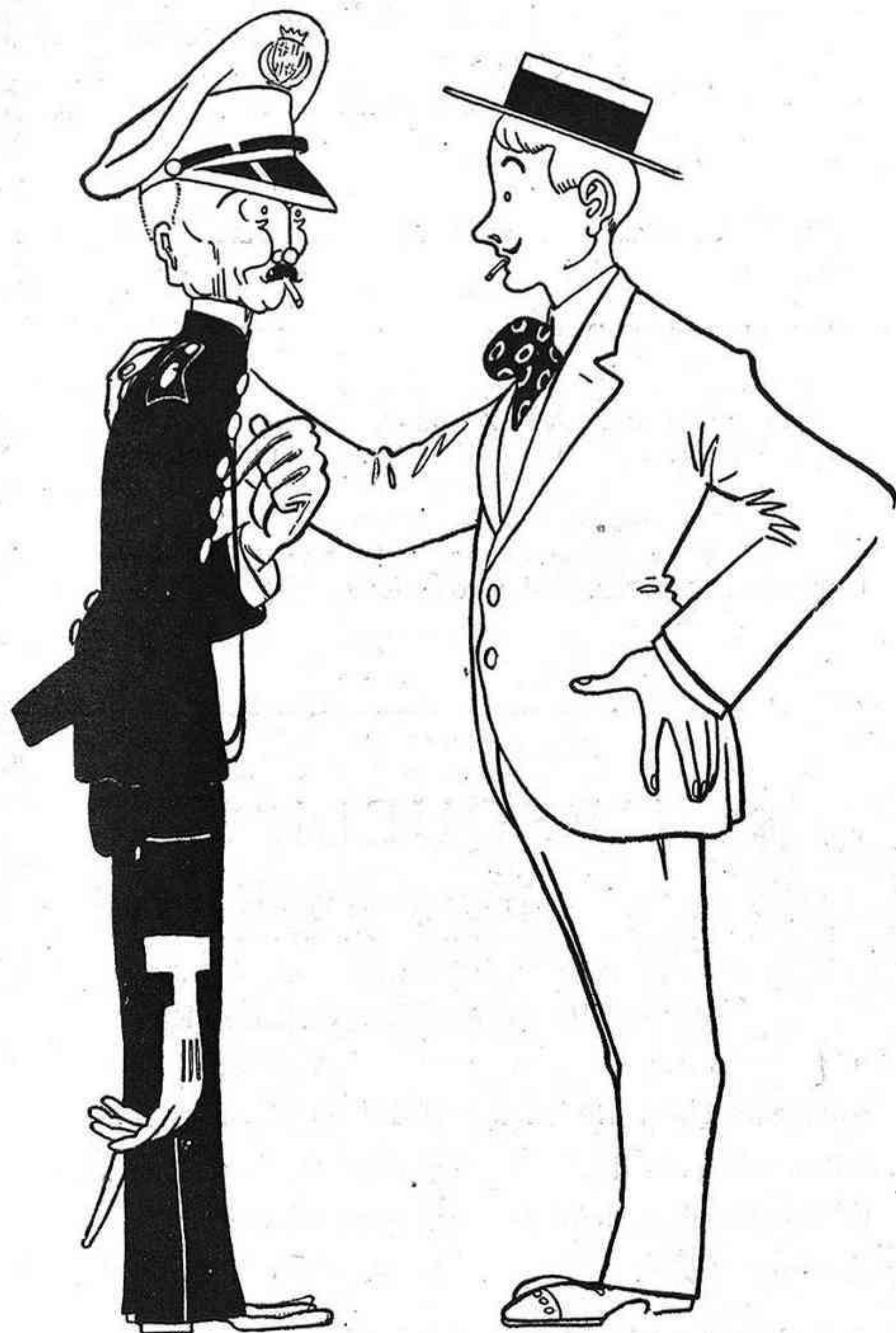
»La carn, a cap diner.»

Com comensa un anunci d' *El Diluvio*:

«Viudo de 40 años, inteligente, amueblado...»

Ens sembla molt bona idea la que aquet senyor ha tingut d'advertir que ell està amoblat.

UNIFORMES

—Perquè ho sapiguen, el no vestir de soldat, a mi, m'ha costat 300 duros.

—Al revés de jo, doncs, que'ls he hagut de donar... per vestir de municipal...

Perquè j'abunden tant avui els individus que's troben completament desamoblats, sobre tot en l'habitació més alta de la persona!...

Durant el xafec del dilluns, entrava molta aigua en els soterranis d'una taberna, quan s'ensopegaren a passar dos veïns.

—Que'n farà de mal a les vinyes!—deia un d'ells.—Ja veuras que car pagarem el vi!

Y l'altre, senyalant els efectes de l'inondació, responia:

—Sí, mira... No més deuran vendre'l barato en aquesta taberna...

Vaja, ja tenim elegit el nou Jurat que ha de cuidar-se d'adjudicar la plassa de director de la banda municipal.

¿Quin serà el dictamen dels respectables professors—senyor Carreté, això no va per vostè—que'l constitueixen?

Com es de suposar, s'ignora.

Però sigui'l que sigui, desde ara advertim als tecnicos del tribunal que, si no volen treballar en va, cal que donguin els seus vots al mestre San José.

Perquè, de no ferho així, tant de perdut.

L'amo, disgustat, dirà que vostès no hi entenen, obligarà a la majoria del Ajuntament a rebutjar el seu fallo y portarà l'assumpte a un altre Jurat que dictamini a gust d'ell.

¿Que no?

Pregúntinlo als senyors Nicolau, Millet, Pla y Daniel y Morales Pareja.

Aquets els ne podran donar informes.

Aquet Batlle del *Diluvio* es una verdadera ànima de canti.

Quan fa les coses, no acostuma a posarshi per poc. D'aquí que, no tenintne prou ab *metierla* constantment en assumptes d'art, s'embolica de quan en quan en voler actuar de critic teatral, y allavors sí, estimats germans, que es qüestió d'apretar a correr.

Fa cosa de tres setmanes recordem que deia, al donar compte de la companyia que ha d'actuar al Principal, que en actores tindriem «al veterano Acisclo Soler, al eminente Jaime Capdevila, recién llegado de América, á Goula, Santiolaria, Daroqui, Martí, Nolla, Delhom y los niños (?) Capdevila, Sirvent, Vives, Guitart y Galcerán».

Vam deixarli passar aquesta, perquè es allò: després de tot, no hem pas vingut al món pera ensenyarlo.

Però, vetaquí que l'home, tot de cop s'envalentona, surt, y parlant d'un estreno del *Nou*, diu com la cosa més natural del món:

«Se han empeñado en colar en Barcelona un teatro Antoin catalán y completamente libre.»

Y vaja, prou!

Fem assaber an en Batlle que això ja es massa. Que no hi ha dret pera tant.

Per lo qual farà santament en agafar altre cop la navaja, tota vegada que està provat de que això de la literatura no s'ha fet per ell.

Y al *Diluvio*, si volen critic, que lloguin an en Zengotita.

Estariem frescos!

Un diari parla de les obres de la Reforma y diu:

«El consul de Grecia tiene interés en que no pague derechos reales una finca propiedad del gobierno Sueco.»

Jalà! Jalà! Jalà!

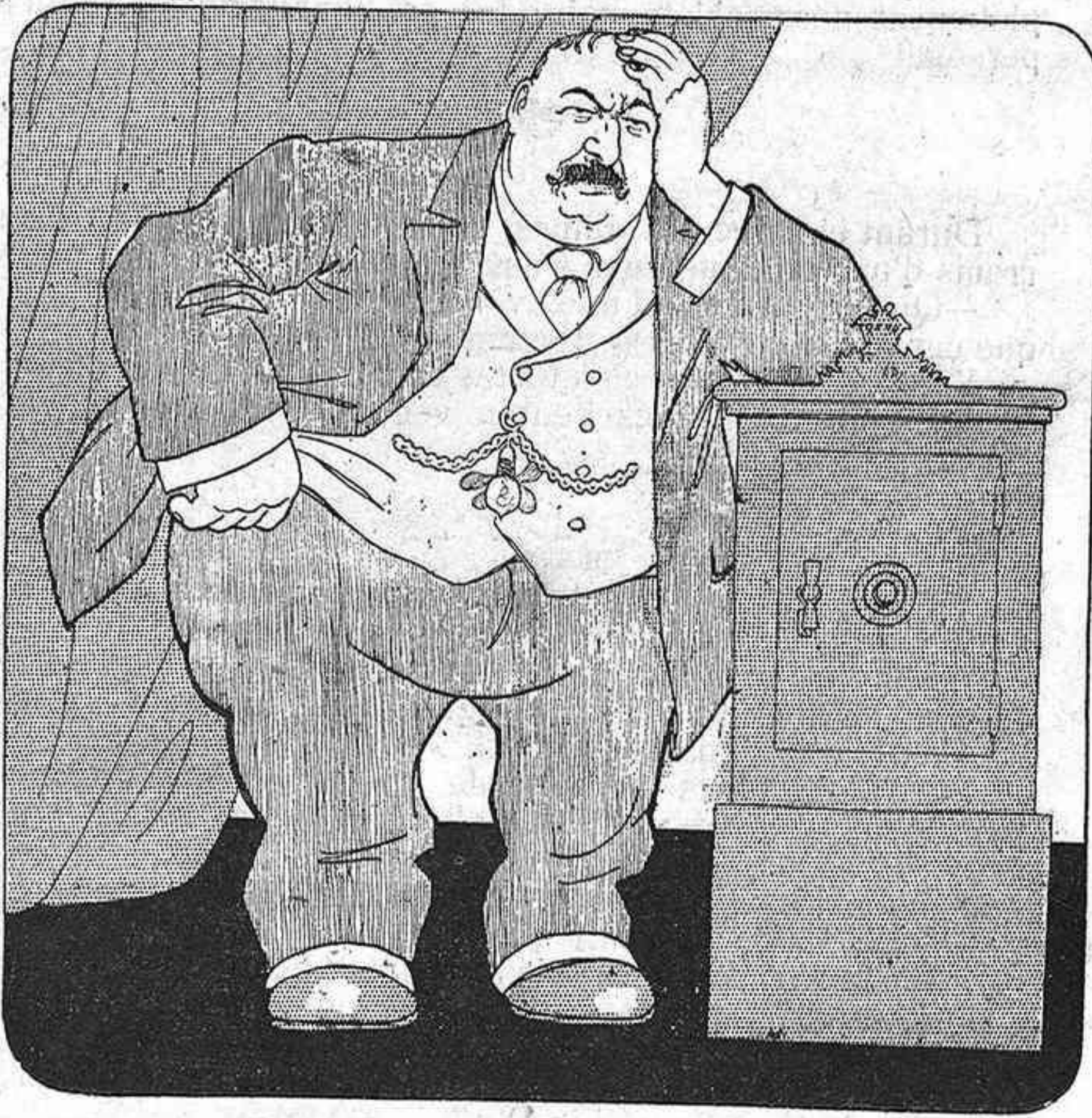
Permètisse'ns aquesta exclamació.

Perquè això de que dels assumptes suecs se'n preocupi el consul de Grecia... oi que resulta greciós?

El senyor Mir y Miró ho va dí en plena sessió:

—Lo que necessiten els musics de la nostra banda no es un director, sinó un cabo de vara.

«LABOR PRIMA VIRTUS»

—Després diran que no treballem!...
Fa tot just quatre dies que administrem
la ciutat, i, mireu: ja hem fet limpia de
la caixa.

¿Què'n pensaran d'aquesta opinió els distingits professors de
la cobla municipal?
Y el senyor San José, què'n pensarà?
Perquè, no hi ha dubte, l'alusió anava per ell.
Sant Josep també du vara, al fin y al cabo...

Ploreu, ploreu, ninetes,
que marxa en Marial...

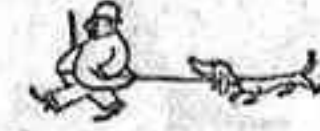
Y que se'n va nada menos que a Bruseles, a l'Exposició.
Què diable hi deu anar a fer?
A exposarhi el carro de les bombes?
Chi lo sà!... Lo cert es que hi va y que ja fa dies que'l preo-
cupa lo de l'idioma. Perquè don Julio en coneix moltes de llen-
gües, però la belga no la sab.
—No t'espantis—li deia l'altre dia en Mir.—Sabs què pots
fer?...
Al demanar una cosa, demànalà en francès, y si ni aixís t'ente-
nen, al pagarla, pàgala... en signos.

El senyor Iglesias (don Ignasi) creu que la ciutat no tolerarà
que la direcció de la banda municipal se dongui a un'altra per-
sona que no sigui el mestre Lamotte.
El senyor Iglesias viu als llims.
La ciutat tolerarà això y altres coses pitjors.
¿No va tolerar dies enrera que's gastés prop d'un milió de
pessetes en unes festes que sols serviren pera que's divertissin
—diguemne divertir—uns quants senyors, y els comptes de les
quals, malgrat lo que varen prometre els edils de l'Esquerra,
encara no han sigut presentats?

De tot lo que sobre l'assumpte San José va dir el senyor
Iglesias en la sessió municipal del dijous, lo unic en que estem
d'acord es la seva afirmació final:

—Si Barcelona ho tolera, ho tindrà ben merescut.
Conformes de tota conformitat.
La ciutat que, per les seves ximpleries, té per patró a San
Alejandro, mereix que la seva banda tingui per director a San
José.

Aquest Ajuntament no para de donarnos disgustos. Ara vol
comprar una bomba-automobil que, segons diuen, val unes trenta
mil pessetes.
Ditxosa bomba! be'n costa prous de diners!
La veritat es, per això, que sempre les havem pagades molt
cares...

Un dialeg entre unes alegres modistetes, cassat al vol, a la
porta d'El Siglo:
—¿Mai diries en què s'assembla la Xirgu ab el meu vestit
d'hivern?
—En què?...
—En que avui l'han portada a casa'l tintorer.

PETIT CORREU

En un establiment del carrer de Fernando ha estat aquets dies exposat
un gran quadro dedicat al senyor Foronda, gerent dels Tramvies de Bar-
celona, pels jefes de parada, inspectors y vigilants d'aquesta companyia,
en unió ab el jefe del personal, senyor Carrasco.
El quadro, que conté 'ls retratos de tots els referits empleats, resulta
una verdadera obra d'art, ben digna del seu autor, el conegut fotògrafo
senyor Esplugas.

SOLUCIONS

Als penultims Trenca-caps: A la Xarada I: *Fonografo*.—A la
Xarada II: *Olivera*.—A la Xarada III: *Amadeu*.—A la Xarada IV:
Foc Nou.—Al Anagrama: *Via-Avi*.—A la Conversa: *Esteve*.—
Al Jeroglific I: *L'aire no's veu*.—Al Jeroglific II: *Dret de cui-
xa*.—Al Jeroglific III: *Soltera, casada y viuda*.

Als darrers Trenca-caps: A la Xarada: *Economia*.—A la
Conversa: *Miquela*.—Al Jeroglific: *Emili*.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:	Preus de subscripció:
Llibreria Espanyola,	Fòra de Barcelona,
Rambla del Mitg, núm. 20	cada trimestre:
BARCELONA	Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Doctor MADMAN

EL TRIUNFO DEL 606

DESAPARICIÓN DE LA SÍFILIS

Rápida y segura curación
de tan terrible mal, azote
constante de la humanidad

Explicación por su inventor, el célebre doctor **PABLO EHRlich**

Precio **UNA** peseta

ALGO

COLECCIÓN DE POESÍAS
de Joaquín María Bartrina
: NUEVA EDICIÓN, DECORADA :
— Un tomo 8.º, Pesetas 4 —

J. BURGAS (Mayet)

EL LLIBRE DELS PETONS

AMORETAS A CAU D'ORELLA

PREU 2 RALS

COLECCIÓN DIAMANTE

Tomo 111.

Aparecerá dentro de pocos días

A TODO HONOR

por

FELIPE TRIGO

Precio 2 reales

Adelantan rápida-
mente los trabajos
del popular libro

El Año en la Mano

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Múttuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademés, un ral per a certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

—“Rosa Prat..., 53 anys...” Molt be... ¿Naturalesa?
—Flaca.

—Y'quants són, vostès, de família?
—Miri...: dos y mitg.

—Es dir que vostè no'n treu, de cédula... Y per què?
—Perquè tinc por que a mi me'n farien pendre dugues...

—Senyora, dispensi, però de cédules pels gossos no n'extenem...
—Ja veurà... Es que jo al Lili el considero com de la família.

—Aquets datos del lloguer del pis els hem trobat al padró.
—Però si'ja fa cinc anys que no hi visc al "Padró", sant cristià!

—Jo l'aviso... Ara li costaran sis pessetes, però d'aquí a un mes, el doble.
—Doncs digui que si les trec un mes abans me les haurien dat de franc...